

”Pappi ei voi olla hiljaa, kun kymmentä käskyä rikotaan”

Siperian luterilaisen kirkon pappi Pavel Zajakin sai Venäjällä viranomaiset peräänsä kirjoitettuaan sotaa vastaan. Se ei ollut ensimmäinen kerta. Jo vuosia aiemmin häntä epäiltiin ulkomaiden agentiksi.

T

allinnan Lasnamäen luterilaisessa seurakunnassa oli jo pitkään rukoiltu venäjänkielisen toiminnan aloittamisen puolesta. Lasnamäen kaupunginosan asukkaista nimittäin yli puolet on venäjänkielisiä.

Rukousvastaus tuli yllättävällä tavalla, kun keväällä Siperian evankelis-luterilaisen kirkon pappi **Pavel Zajakin** saapui sodan ajamana Viroon. Nyt hän vastaa seurakunnan venäjänkielisestä toiminnasta.

Pavel Zajakin syntyi Siperiassa Novosibirskin alueella neuvostoaikana vuonna 1966 kylään, jolla on hyvin perinteinen siperialainen nimi: Severnoje, suomeksi ”Pohjoinen”. Pavelin vanhemmat olivat jo iäkkäitä, lähes viisikymppisiä, pojan syntyessä. Heillä oli entuudestaan aikuinen tytär, joka oli syntynyt toisen maailmansodan päättyessä.

Kotikylä sijaitsi syvällä maaseudulla, eikä siellä nähnyt edessään muuta kuin luontoa. Perhe muutti maalta Berdskin kaupunkiin Pavelin ollessa teini-ikäinen, ja siellä hänelle avautui kokonaan uusi maailma täynnä kulttuuria, taidetta ja teatteria.

Pavel innostui kirjallisuudesta siinä määrin, että hän hakeutui lukion jälkeen Novosibirskin valtiolliseen yliopistoon opiskelemaan venäjän kieltä. Yliopistossa hänelle puolestaan avautui uudenlaisen ajattelun maailma.

Osa yliopiston opettajista oli nimittäin toisinajattelijoita, ja Pavel pääsi lukemaan lukuisia valtiovallan kieltämiä kirjoja. Toisinaan teksteistä oli vaikea saada selkoa, koska kirjat kopioitiin käsin. Neuvostoaikana paino- tai kopiokoneita ei ollut juuri missään, koska niitä pidettiin vaarallisina.

– Kiinnostuin silloin kristinuskosta ja Raamatus- ta, mutta Raamattua ei ollut saatavilla. Sain kuitenkin jostain käsiini ateistin kirjoittaman selitysteoksen Raamattuun. Kopioin kirjan kaikki raamatunjakeet itselleni ylös, Pavel muistelee.

Hän oli mukana myös tekemässä opiskelijalehteä, mikä oli paikallisille viranomaisille liikaa. Lehti oli liian vapaamielinen ja siksi vaarallinen. Kaikki lehden teossa mukana olleet miesopiskelijat lähetettiin rangaistuksena armeijaan kahdeksi vuodeksi monen tuhannen kilometrin päähän kotoaan.

Uusi maa armeijan jälkeen

Pavel Zajakinin osalta joutuminen armeijan leipiin sattui pahimpaan mahdolliseen aikaan, sillä he odottivat hänen vaimonsa kanssa esikoistaan. Pavel ja **Nina** olivat tutustuneet toisiinsa retkeilyharrastuksen kautta.

Pavel oli tehnyt luolaretkiä eri puolille Siperiaa ja kirjoittanut niistä lehteen. Tuleva vaimo oli nähnyt lehtijutun ja halusi itsekkin mukaan luolaretkiä tekemään ryhmään. Ryhmässä nuoren pari välillä syntyi kipinä, joka johti heidät avioliittoon.

Nyt Pavel oli kuitenkin joutunut kahdeksi vuodeksi armeijaan. Tuore isä sai lomaa lapsen synnyttyä huikeat kymmenen päivää, minkä jälkeen hän joutui

^ Siperia on pinta- alaltaan noin 9,7 miljoonaa neliökilometriä. Novosibirskina alue sijaitsee Länsi-Siperian alangolla. Alueen suurimmassa ja samalla koko Venäjän kolmanneksi suurimmassa kaupungissa Novosibirskissä asuu puolitoista miljoonaa ihmistä.

odottamaan lähes kaksi vuotta nähdäkseen perheensä uudelleen. Vaimo-parka joutui pyörittämään perhettä yksin. Noiden vuosien aikana Pavel kirjoitti ahkerasti kirjoja kotiin joka ikinen päivä – sotilaan kun ei tarvinnut maksaa postimerkkejä.

Armeijassa Pavel kuului rakennusosastoon ja oli rakentamassa ydinvoimalaa, jota ei lopulta käynnistetty Tšernobylin ydinvoimalaonnettomuuden herättämän pelon vuoksi. Kun palvelus lopulta päättyi, Neuvostoliitto oli hajonnut, ja siitä oli tullut Venäjä.

– Yhtäkkiä totalitaarisesta valtiosta olikin tullut demokratia. Kaikki oli toisin. Kielletyt kirjat olivat taas sallittuja!

Monta uskontoa, mutta mikä niistä on oikea?

Palveluksen jälkeen Pavel Zajakin suoritti yliopistotutkintonsa loppuun töiden ohessa. Vapaa-ajallaan hän veti lasten partioryhmää. Partiolupaus kuului: ”Lupaan parhaani mukaan rakastaa Jumalaani, omaa maatani ja maailmaa, toteuttaa ihanteita ja olla avuksi toisille.”

– Ongelma oli se, etten tiennyt mitään Jumalasta, enkä voinut siksi opettaa lapsille, mitä Jumalan rakastaminen tarkoittaa. Niinpä päätin kutsua partioiltoihin vieraita erilaisista hengellisistä taustoista, Pavel kertoo.

Partiossa vieraili ihmisiä monista uskontokunnista, kuten Krishna-liikkeestä. Vierailun

KUKA?

PAVEL ZAJAKIN, 56

- Viron evankelis-luterilaisen kirkon venäjänkielisen työn pappi Lasnamäen seurakunnassa.
- Vihittiin Siperian evankelis-luterilaisen kirkon pappisdiakoniksi vuonna 1997.
- Kotoisin Siperiasta, jossa hän asui viimeksi Novosibirskin miljoonakaupungissa.
- Perhe: vaimo ja kolme aikuista lasta

Sain kuitenkin jostain käsiini ateistin kirjoittaman selitysteoksen Raamatusta. Kopioin kirjan kaikki raamatunjakeet itselleni ylös.

◀ Siperian luterilaisen kirkon pappi Pavel Zajakin joutui pakenemaan Venäjältä kirjoitettuaan sodanvastaisia kirjoituksia. Vaikeneminen ei ollut hänelle vaihtoehto. KUVA: KAROLIINA RAUHIO-POKKA

^ Pavel Zajakin palvelee Lasnamäen seurakuntaa venäjänkielisessä työssä. Lasnamäe on Tallinnan väkirikkein kaupunginosa, jonka asukkaista yli puolet on venäjänkielisiä. Seurakunta kokoontuu kerrostalon kellarikerroksessa. KUVA: KAROLIINA RAUHIO-POKKA

Pavel ja hänen vaimonsa tyhjensivät asunnon kolmessa päivässä, myivät autonsa ja matkasivat kahden tyttärensä kanssa Moskovaan.

päätteeksi Pavel kysyi lapsilta, mitä mieltä he olivat puhujista vai pyydetäisiinkö seuraava kokelas sisään. Lopulta he saivat vieraaksi luterilaisen kristityn, joka luki ja selitti heille Johanneksen evankeliumia.

– Lapset tykkäsivät hänestä todella paljon, ja hän alkoi käydä joka viikko opettamassa heille Johanneksen evankeliumia. Minä tietysti kuuntelin myös opetusta.

Tuolta henkilöltä Pavel sai myös ensimmäisen ikimoman Raamattunsa ja kutsun luterilaiseen seurakuntaan. Puolitoista vuotta seurakunnassa käytyään Pavel oli valmis kasteelle. Siinä samassa häneen syttyi lähetyskipinä.

– Perustin muutaman ystäväni kanssa kristillisen partiolähetysjärjestön. Vierailimme partioleireillä kertomassa evankeliumia ja jakamassa kristillistä kirjallisuutta.

”Minua syytettiin ulkomaiden agentiksi”

Vuonna 1996 Siperian luterilainen kirkko kutsui Pavel Zajakinin lähetystyöhön Etelä-Siperiaan Hakassiaan Tuimin pikkukaupunkiin noin tuhannen kilometrin päähän Novosibirskistä. Vuotta myöhemmin, vuonna 1997, hänet vihittiin diakoniksi eli apupapiksi. Vihkimyksen toimitti Tallinnassa Viron evankelis-luterilaisen kirkon arkkipiispa, sillä vielä siihen aikaan Siperian luterilainen kirkko oli osa Viron kirkkoa.

Lähetysvuosinaan Pavel sai ensimmäisen kerran Venäjän turvallisuuspalvelu FSB:n peräänsä. FSB kiinnostui luterilaisesta papista, kun hän sai vieraakseen Yhdysvalloista Missouri-Synodin teologisen seminaarin opettajia. FSB yritti värvätä Pavelin riveihinsä kerätäkseen tietoa amerikkalaisista, mutta Pavel ei suostunut tähän.

– Minua syytettiin ulkomaiden agentiksi.

Viranomaiset pyrkivät monin keinoin vaikeuttamaan Pavelin seurakunnan ja perheen elämää, muun muassa lääkärinä työskentelevää vaimoa painostettiin työpaikalla irtisanoutumaan. Siitä huolimatta Tuimin seurakunta kasvoi kymmenestä sadan hengen seurakunnaksi. Lapsille ja nuorille pidettiin pyhäkouluja ja partiota.

– Venäjällä ajatellaan niin, että jos viranomaiset ovat jonkin asian kimpussa, siinä täytyy olla jotain hyvää. Vastustus vain lisää kiinnostusta.

Töissä Ukrainassa

Pavel Zajakin perusti seurakuntia Hakassian alueella aina vuoteen 2017 saakka, kunnes hän sai kutsun Ukrainan luterilaisen kirkon palvelukseen. Maassa oli kova tarve luterilaisille papeille, joten Pavel oli auttamassa pappeja kouluttavan oppilaitoksen perustamisessa.

Tuossa vaiheessa Venäjä oli miehittänyt Krimin, ja Ukrainassa oli vahvoja pyrkimyksiä vahvempaan itsenäisyyteen Venäjän vaikutuksesta. Pavel piti sitä hyvänä asiana – eikä vähiten siksi, että hänen äitinsä ja isosiskonsa ovat syntyneet Itä-Ukrainassa.

Pavel perheineen palasi Siperiaan Novosibirskiin vuonna 2019. Hänellä ei ollut omaa seurakuntaa paimennettavanaan, vaan hän palveli siellä, missä tarvetta oli.

”Olin shokissa”

Pavel Zajakin elämä muuttui kertaheitolla viime vuoden helmikuun 24. päivänä, kun Venäjä hyökkäsi Ukrainaan.

– Olin shokissa, kuten varmasti moni muukin.

Nyt Pavel näkee, että Venäjän hyökkäys Ukrainaan oli pitkän kehityksen tulos. Neuvostoliiton hajoamisen jälkeen Venäjällä alkoi demokratiakehitys, joka tyssäsi jo 2000-luvun alussa presidentti **Vladimir Putinin** noustua valtaan.

– Nykyhallinto haluaa palauttaa imperiumin.

Jos asiat Venäjällä eivät muutu, Pavel ei usko, että hän voi palata sinne enää.

– Toivon, että Venäjä hajoaa jossain vaiheessa pienempiin valtioihin, joilla ei ole mitään tekemistä Moskovan kanssa.

FAKTA

Viron venäläiset

- Virossa on noin 1,3 miljoonaa asukasta, joista noin kuudella prosentilla on Venäjän kansalaisuus. Maan asukkaista 24 prosenttia on etniseltä taustaltaan venäläisiä, mikä tarkoittaa yli 300 000 venäläistä. Heistä yli puolella ei ole minäkään valtion kansalaisuutta.
- Liki 30 prosenttia Viron asukkaista puhuu äidinkielenään venäjää. Kun lisäksi lasketaan venäjää vieraana kielenä taitavat virolaiset, jopa 67 prosenttia maan asukkaista osaa puhua venäjää. Toisaalta vuonna 2021 englanti oli noussut venäjän ohi puhutuimpana vieraana kielenä.
- Viron venäläisistä 54 prosenttia kertoo olevansa sitoutunut johonkin uskontoon, useimmiten ortodoksiseen kristillisyyteen, mikä on selvästi korkeampi luku kuin valtaväestön keskuudessa.
- Viron kieltä osaa 84 prosenttia Viron asukkaista. Suuri osa heistä, jotka eivät puhu viroa, ovat venäläisiä. Venäläiset asuvat tyypillisesti omilla asuinalueillaan, ja heidän lapsensa käyvät venäjänkielistä päiväkotia ja koulua. Viron nykyinen hallitus on linjannut, että venäjänkieliset päiväkodit ja koulut muutetaan asteittain virokielisiksi.

Lähde: Viron väestönlaskenta

Venäjällä ajatellaan niin, että jos viranomaiset ovat jonkin asian kimpussa, siinä täytyy olla jotain hyvää. Vastustus vain lisää kiinnostusta.

Ole hiljaa tai mene vankilaan

Ensimmäisenä sodan alkamisen jälkeisenä sunnuntaina Pavel Zajakin saarnasi kirkossa sotaa vastaan. Hän julkaisi myös sosiaalisessa mediassa useita sodanvastaisia kirjoituksia, minkä jälkeen hän joutui piispan juttusille.

– Hän kielsi minua puhumasta sodasta, koska se vaarantaisi kirkon ja seurakunnat. Sanoin, etten voi olla hiljaa, mutta lupasin jättää eroilmoitukseni.

Pavel tunsu olonsa tyhjäksi ja yksinäiseksi, sillä oman turvallisuutensa vuoksi monet ystävät ja työtoverit ottivat häneen etäisyyttä. Lisäksi pian hänen ovensa takana kolkuttivat viranomaiset. Venäjällä oli juuri astunut voimaan laki, joka kielsi armeijan halventamisen eli käytännössä sodan kritisoimisen.

– He sanoivat, että minulla on tasan kaksi vaihtoehtoa. Joko pidän suuni kiinni tai menen seitsemäksi vuodeksi vankilaan.

Pavel säikähti tapahtunutta ja teki nopean päätöksen: maasta oli lähdettävä. Hän otti yhteyttä virolaiseen pappikollegaansa ja pyysi tätä järjestämään työkutsun Viron kirkkoon. Näin Pavel saisi työviisumin Viroon.

Pavel ja hänen vaimonsa tyhjänsivät asun-

^ Pavel Zajakin sai vaimonsa kanssa kesällä turvapaikan Virossa. Heidät on hänen mukaansa otettu hyvin vastaan. KUVA: KAROLIINA RAUHIO-POKKA

non kolmessa päivässä, myivät autonsa ja matkasivat kahden tyttärensä kanssa Moskovaan. He saivat viimeisten joukossa viisumit, joiden myöntämisen venäläisille Viro oli päättänyt lopettaa.

Virossa Pavel, hänen vaimonsa ja heidän kaksi tyttärtään anoivat turvapaikkaa. Tyttäret tulivat kuitenkin toisiin ajatuksiin ja päättivät palata Venäjälle puolisoidensa luokse. Sittemmin tilanne on mennyt Venäjällä koko ajan huonommaksi, mikä on saanut tyttäret suremaan sitä, että he päättivätkin palata.

Puhtaan omantunnon hinta

Pavel ja hänen vaimonsa saivat kesällä myönteisen turvapaikkapäätöksen sekä kolmen vuoden työ- ja oleskeluluvan. Pavelin mukaan heidät on otettu Virossa hyvin vastaan.

– Siihen vaikuttaa varmasti se, etten piilottele mielipidettäni sodasta, Pavel pohtii ja jatkaa:

– Aluksi ukrainalaisten kohtaaminen tuntui vaikealta, koska tiedän, millaista vääryyttä maani heille tekee.

Yhteyttä lapsiin pidetään päivittäin. Onneksi Venäjä on suuri maa, jonne on helppo piiloutua. Siksi lapset ovat turvassa, Pavel toteaa. Silti huoli oman maan tulevaisuudesta kalvaa mieltä, mutta hän yrittää olla murehtimatta liikaa.

– Jeesus sanoo: ”Älkää huomisesta murehtiko.” Sen mukaan yritän elää. Teen, mitä osaan ja mitä pystyn. Palvelen nyt täällä Virossa seurakuntaa Sanalla ja sakramenteilla.

Pakeneminen omasta kodista on hinta, jonka hän oli valmis maksamaan puhtaasta omastatunnosta.

– Pappi ei voi olla hiljaa, jos kymmentä käskyä rikotaan. Meillä on vastuu julistaa sitä, mikä on totta ja Jumalan tahdon mukaista ja tuomita se, mikä ei ole.

Toisaalta Pavel myöntää, että tilanne olisi ollut eri, jos hänellä olisi ollut Venäjällä oma seurakunta. Silloin hän olisi ehkä joutunut vaikenemaan seurakunnan turvallisuuden tähden, mikä olisi aiheuttanut hänelle sisäistä ristiriitaa. ●

KAROLIINA RAUHIO-POKKA

Lasnamäen seurakunnan venäjänkielisestä työstä voit lukea lisää Uuden Tien numerosta 50/2022.